

**MECANISME ALE SUBDEZVOLTĂRII LOCALITĂȚILOR RURALE ȘI ORAȘELOR MICI
DIN ROMÂNIA. STUDIU DE CAZ: ABRUD, JUDEȚUL ALBA**

**Mihnea PREOTESI¹, dr.,
cercetător științific principal gr. II, ICCV, Academia Română**

În România actuală se înregistrează inegalități semnificative în dezvoltarea economică, precum și în dezvoltarea socială între mediul rural și mediul urban, între orașele mari și cele mici, între regiuni de dezvoltare, între județele țării.

Pe lângă factorii structurali ai dezvoltării, precum capitalul uman și infrastructura, anumite caracteristici ce descriu contextul local potențază dinamica și configurația dezvoltării locale.

Lucrarea de față propune identificarea unor profiluri ale dezvoltării locale. În demersul de validare a ipotezelor de cercetare propun analiza aprofundată a unui caz exemplar, cel al unui oraș mic din zona Munților Apuseni, Abrud, din județul Alba. Acest demers se bazează pe integrarea rezultatelor unor proiecte ce reprezintă trei surse principale de date:

O primă sursă o reprezintă rezultatele preliminare ale unui proiect de cercetare în curs de realizare ce se derulează în cadrul unui Grant de cercetare finanțat de Academia Română. Pornind de la modelele de măsurare ce integrează factorii structurali ai dezvoltării locale, proiectul propune o rafinare a acestora prin integrarea în modelul explicativ a unor factori contextuali ai dezvoltării locale.

O a doua sursă principală de date pe care o valorifică demersul de cercetare pe care îl propun este proiectul pe care l-am realizat în anul 2020, în cadrul temei de cercetare România 1989-2019: politici sociale și opțiuni strategice, coord. Acad. Cătălin Zamfir, Iulian Stănescu.

O a treia sursă de date este Studiul de fundamentare a Strategiei de dezvoltare a orașului Abrud, pe care l-am realizat în martie 2021, împreună cu Lucian Marina.

Cuvinte cheie: *subdezvoltare socială, dezvoltare locală, vectorii dezvoltării locale*

In present-day Romania, there are significant inequalities in economic development, as well as in social development between rural and urban areas, between large and small cities, between development regions, between the counties of the country.

In addition to structural factors of development, such as human capital and infrastructure, certain characteristics that describe the local context enhance the dynamics and configuration of local development.

This paper proposes the identification of some profiles of local development. In the process of validating the research hypotheses, I propose the in-depth analysis of an exemplary case, that of a small town in the Apuseni Mountains area, Abrud, in Alba County. This approach is based on the integration of the results of projects that represent three main sources of data:

A first source is the preliminary results of a research project in progress that is carried out within the framework of a Research Grant funded by the Romanian Academy.

Second main source of data that the research approach I propose capitalizes on is the project I have carried out in 2020, within the research theme Romania 1989-2019: social policies and strategic options, coord. Acad. Cătălin Zamfir, Iulian Stănescu.

A third data source is the Study on the substantiation of the Abrud City Development Strategy, which we conducted in March 2021, together with Lucian Marina.

Key words: *social underdevelopment, local development, vectors of local development*

JEL: *I15, R11, R58.*

Introducere

Barometrele de Opinie Publică din ultimii ani relevă prezența constantă a două probleme sociale majore, identificate ca atare de către respondenți: sărăcia și lipsa locurilor de muncă.

O cercetare exhaustivă, ce a presupus culegerea de date în toate UAT-urile din România (date colectate în anul 2017 în cadrul proiectului MMJS, cod SIPOCA 4) relevă, de asemenea, drept cele mai importante probleme identificate la nivel local, sărăcia și lipsa locurilor de muncă.

Așadar, cele două probleme sunt identificate la nivel individual, dar și la nivel comunitar, ca

¹ © Mihnea PREOTESI, mihneapre1@yahoo.com, Tel.: 0721260633

probleme ale localității.

Chiar dacă, identificarea problemelor sociale persistente în România este una cvasiconsensuală, realitatea socioeconomică este una neomogenă, atât din perspectivă geografică, cât, mai ales, din perspectiva profilului sociodemografic și administrativ-teritorial al localităților.

În România actuală se înregistrează inegalități semnificative în dezvoltarea economică, precum și în dezvoltarea socială, între mediul rural și mediul urban, între orașele mari și cele mici, între regiuni de dezvoltare, între județele țării. Există și inegalități între județele fiecărei regiuni, precum și între localitățile aceluiași județ.

Discrepanțele cele mai mari se înregistrează însă, între localitățile din rural și din urbanul mic, pe de o parte și localitățile urbane mari, pe de altă parte. Diferențele vizează gradul de dezvoltare economică, infrastructura, oportunitățile oferite de piața muncii, dar și anumite dimensiuni ale capitalului uman, cu precădere, stocul de educație, la nivel local.

Stocul de educație reprezintă unul dintre factorii cei mai importanți ce configurează relația dintre sărăcie și ocupare, la nivel individual, comunitar și societal.

La nivel individual, probabilitatea de a fi ocupat crește cu nivelul de educație, astfel, cu cât nivelul de școlaritate este mai ridicat, cu atât probabilitatea de a fi ocupat este mai mare. În România, în anul 2018, erau ocupați aproximativ 88% dintre cei cu studii universitare, aproximativ 70% dintre cei cu studii medii (liceu și post-liceal) și 55% dintre cei care au maximum școală gimnazială finalizată (MMJS, 2019).

La nivel comunitar, ocuparea precară și stocul de educație redus, generează sărăcie și subdezvoltare socială.

Conform Atlasului zonelor rurale marginalizate (Stănculescu, ș.a. 2016, p.25), în localitățile rurale din România proporția populației cu vârste de 15-64 de ani care a absolvit cel mult 8 clase este de 47% (în zonele rurale marginalizate, ajungând la 80%).

Conform sursei citate, proporția persoanelor de 15-64 ani care nu urmează o formă de învățământ și nu au fost niciodată încadrate pe piața formală a muncii (salariați, patroni sau pensionari) este de 54% în rural, respectiv, 83% în zonele rurale marginalizate.

Lipsa locurilor de muncă este compensată în anumite zone rurale, dar și în unele orașe mici, prin practicarea unei agriculturi de subzistență și semisubzistență și a unor activități ocazionale, aceste tipuri de ocupare precară generând sărăcie în muncă. Ocuparea în agricultura de subzistență și de semisubzistență deține o pondere semnificativă din totalul populației ocupate-conform datelor INS-TEMPO, în trimestrul III din 2019, peste 2 milioane de oameni sunt ocupați, cumulativ, în activități pe cont propriu în agricultură și ca lucrători familiali neremunerați.

Relația dintre sărăcie, marginalizare și dezvoltare locală este una complexă. Deși există și anumite zone de suprapunere, hărțile zonelor marginalizate nu se suprapun peste cele ale sărăciei (cf. Stănculescu, ș.a. 2016), nici pe cele ale sărăciei în muncă. Situația ideală, în care și rata sărăciei și rata sărăciei în muncă sunt la un nivel semnificativ sub media națională este condiționată de existența unei ponderi mari a populației de vârstă activă ocupată, și de eficiența ocupării.

Îndeplinirea simultană a celor două condiții reprezintă o premisă a dezvoltării sociale, dar dezvoltarea socială depinde și de tipul ocupării, nu doar de eficiența ei. Doar în anumite contexte eficiența individuală a ocupării se transferă în nivelul ridicat ale dezvoltării locale. Pe lângă factorii structurali ai dezvoltării, anumite caracteristici ce descriu contextul local potențiază dezvoltarea la nivel local, atât din perspectiva dinamicii, cât și a modelului de dezvoltare și a impactului asupra unor categorii de populație.

Pe de altă parte, deși, după cum aminteam anterior, probleme, precum cea a locurilor de muncă sunt identificate între principalele probleme socio-economice în majoritatea localităților rurale și orașelor mici, este important de analizat în profunzime, modul în care sunt operaționalizate astfel de probleme. Fără îndoială, există localități unde economia locală și cea a zonei generează o ofertă foarte precară de locuri de muncă.

Problema este identificată, însă și în localități unde există oferte de muncă, iar datele culese la nivel local relevă un aparent paradox: populația reclamă lipsa locurilor de muncă, angajatorii reclamă lipsa forței de muncă disponibile, în localitate și necesitatea de a aduce angajați din alte localități. Analiza pe care o propun încearcă să ofere un model explicativ al modului de contextualizare, la nivel local, al unor astfel de probleme structurale, precum dezechilibrele pieței muncii.

Scopul cercetării

Analiza pe care o propun valorifică rezultatele a trei proiecte de cercetare, dintre care două au fost finalizate și unul se află în curs de finalizare. Aceste trei proiecte vizează o temă comună, și anume, dezvoltarea locală, din perspective complementare și cu focalizare pe anumite aspecte ale dezvoltării locale.

Proiectul *Tipologii ale subdezvoltării și marginalizării în localitățile rurale și orașele mici din*

România este un proiect ce se derulează în cadrul unui Grant de cercetare al Academiei Române, realizat cu sprijin financiar din Fondul Recurent al Donatorilor, aflat la dispoziția Academiei Române și gestionat prin Fundația „PATRIMONIU”.

Pornind de la factorii structurali ai dezvoltării și de la tipologiile construite pe baza lor și operaționalizate în modele de măsurare socială - precum cel propus de Dumitru Sandu (Sandu, 1999, 2011) și operaționalizat într-un indice al dezvoltării locale - valoarea adăugată a proiectului propus rezidă în rafinarea analizei prin suprapunerea acestei tipologii peste o tipologie a contextelor locale și prin descifrarea factorilor și mecanismelor subdezvoltării, la nivel local.

Ne propunem construcția unui model explicativ al modului în care factorii contextuali pot potența acțiunea factorilor structurali ai dezvoltării.

Cercetarea propusă, are un caracter exploratoriu. În acest cadru de cercetare, nu ne-am propus testarea și validarea unor ipoteze, abordarea fiind una preponderent calitativă, ci fundamentarea unor ipoteze ce urmează a fi testate și validate în cercetări viitoare.

Articolul de față prezintă o parte din rezultatele preliminare ale proiectului și se focalizează pe studiul de caz realizat în orașul Abrud, din județul Alba.

O a doua sursă principală de date pe care o valorifică demersul de cercetare pe care îl propun este proiectul cu titlul *Analiza impactului diferențiat al dinamicii bunăstării individuale asupra dezvoltării locale în ruralul românesc. O analiză în zonele rurale montane și submontane*, proiect pe care l-am finalizat în anul 2020¹. Obiectivul acestui proiect a vizat analiza impactului diferențiat al dinamicii bunăstării individuale asupra dezvoltării locale în orașele mici și în localitățile rurale din România.

O a treia sursă de date este Studiul de fundamentare a Strategiei de dezvoltare a orașului Abrud, pe care l-am realizat în martie 2021 (Preotesi, Marina, 2021).

Obiectivul acestei lucrări este integrarea rezultatelor proiectelor amintite, într-o sinteză a analizei modului în care contextele locale potențează impactul factorilor și mecanismelor dezvoltării locale.

Analiza literaturii de specialitate circumscrise cadrului teoretic și conceptual

Teoriile modernizării propun *paradigma dezvoltării ca modernizare*, după o schemă evoluționistă. Conform acestei scheme, societățile progresașă de la stadiul tradițional până la cel modern, ce reprezintă faza maturității lor.

Unul dintre modelele clasice ale perspectivei evoluționiste este cel propus de Rostow (1959). Rostow identifică șase etape de creștere a societăților, de la *etapa societății tradiționale*, caracterizată prin agricultură de subzistență și o economie primară, trecând prin *etapa decolării*, în care se accentuează procesele de urbanizare și industrializare, precum și evoluțiile tehnologice și ajungând la faza *consumului de masă*, în care sectorul industrial domină economia, iar consumatorii au venituri disponibile, dincolo de nevoile de bază, pentru bunuri suplimentare. În această etapă se accelerează procesele de urbanizare, ponderea ruralului scade semnificativ. Societatea *postconsumeristă* este cea în care crește securitatea economică a oamenilor și crește consumul de bunuri nonmateriale.

Modelul de dezvoltare propus de Rostow este unul de actualitate și are aplicabilitate în abordarea tipologiei complexe a comunităților locale din România, aflate în diverse stadii de dezvoltare, conform modelului propus de Rostow.

În timp ce în orașele mari *consumul de masă* și consumul, în creștere, de bunuri nemateriale, poziționează această parte a societății localizată în urbanul mare, în fazele finale ale modelului expus mai sus, o bună parte dintre localitățile rurale și orașele mici prezintă, mai degrabă caracteristici proprii societății tradiționale. Aceste decalaje au o determinare istorică, dar, sunt, în mare parte, produsul unor fenomene de involuție, incompatibile cu abordarea evoluționistă a autorului citat mai sus. Fenomene precum dezindustrializarea, reagrarizarea și reruralizarea unor localități sunt fenomene proprii tranziției postcomuniste, ce au căpătat forme specifice în tranziția românească.

Evoluția postcomunistă a ruralului românesc se diferențiază, nu doar în raport cu ruralul din țările Occidentale, față de care există importante decalaje istorice, ci și față de evoluțiile din țările din Europa Centrală și de Est (Bíró 2015; Ciutacu, Chivu, și Vasile 2015; Tudor 2015).

Elementele principale ce configurează un profil aparte al României în peisajul european sunt ponderea ridicată a populației rurale, ocuparea agricolă semnificativă și dependența economică a celor mai

---

¹ Proiect realizat în cadrul temei de cercetare *România 1989-2019: politici sociale și opțiuni strategice*, coord. Cătălin Zamfir, Iulian Stănescu.

multora dintre localitățile rurale față de activitățile din sectorul agricol (Aligică și Dabu 2003; Ciutacu et al. 2015; Feher et al. 2017; Fredriksson ș.a. 2017; Mathijs și Noev 2004, Mihalache, 2020).

Astfel de elemente caracterizează însă și o parte dintre orașele mici din România. Acestea experimentează un mix socio-economic-cultural urban-rural, în care o parte a comunității locale funcționează în paradigma consumeristă, alta în cea postconsumeristă și un alt segment social, în paradigma societății tradiționale, prin natura activității și modul tradițional de desfășurare a activității de bază, agricultura de subzistență și semisubzistență.

Orașul Abrud, cel ce reprezintă obiectul analizei propuse, a evoluat, în ultimii ani, de la statutul de oraș monoindustrial, la un statut ce poate fi descris ca fiind cel al unui oraș industrial-agrar, tranziție datorată includerii în cadrul UAT Abrud a *satelor de pe dealuri*, unde se practică încă, într-o pondere semnificativă, agricultura de subzistență și semisubzistență.

La nivel teoretic, nu există o definiție unanim acceptată asupra semnificației conceptelor de *agricultură de subzistență* și *agricultură de semi-subzistență*. Cel mai adesea, demarcația între aceste două tipuri de practici se realizează plecând de ponderea pe care o reprezintă autoconsumul în totalul producției realizate.

În timp ce agricultura de subzistență este pusă în legătură cu folosirea întregii producții pentru satisfacerea nevoilor membrilor gospodăriei agricultura de semi-subzistență presupune utilizarea unei părți a producției pentru autoconsum, în timp ce excedentul este valorificat pe piață (Davidova 2011). Elementele comune ale acestor două tipuri de practici sunt date de utilizarea unor suprafețe reduse de teren agricol, de recursul la metode tradiționale și de implicarea membrilor gospodăriilor în activitățile de profil” (Mihalache, 2020, p.71).

Autori precum Davidova (2011), Preotesi (2016), Aligică și Dabu (2003) analizează tranziția postcomunistă și contextele economice ce au generat perpetuarea și revigorarea unor practici agricole tradiționale. În timp ce în statele cu economii dezvoltate adoptarea acestor strategii este dată, în mod special, de opțiunile valorice și stilurile de viață ale indivizilor (Davidova 2011), în tranziția postcomunistă, ele au reprezentat o strategie de adaptare la provocările unui mediu economic perceput ca ostil (Preotesi, 2021).

Analiza pe care o propun vizează localitățile rurale și orașele mici în care acest tip de activitate agricolă de semisubzistență deține o pondere semnificativă în economia surselor de venit, activitatea de bază fiind creșterea animalelor.

Modul tradițional și având eficiență economică scăzută în care se practică aceste activități agricole, gradul redus de prelucrare a produselor și modalitățile informale și cvasinefiscalizate în care se valorifică, pot reprezenta astfel de factori blocați ai transferului de bunăstare de la nivel individual-familial la nivel comunitar.

Modele de măsurare a dezvoltării locale

Abordările actuale ale fenomenului subdezvoltării, conferă o importanță sporită, atât stocului de capital social, cât și celui de capital uman, pe de o parte, ca indicatori, pe de altă parte, ca predictorii ai dezvoltării sociale. Un anumit nivel și o anumită structură a capitalurilor reprezintă condiții propice creșterii oportunităților locale de dezvoltare.

Dezvoltarea comunitară reprezintă un caz particular de dezvoltare socială. Modelul de măsurare a dezvoltării locale/comunitare propus de Dumitru Sandu identifică două tipuri de factori structurali ai dezvoltării comunitare: capitalul uman, respectiv, infrastructura, la nivel comunitar.

Dumitru Sandu (1999, 2011) propune un model de măsurare a dezvoltării locale/comunitare bazat pe utilizarea unui indice al dezvoltării sociale locale. Utilizarea unui astfel de model de măsurare relevă magnitudinea și profilul disparităților de dezvoltare socială în România (Preotesi, Tomescu, 2020).

Concluziile analizei, prezentate în 2011, de autorul citat, arată că șansele de viață sunt puternic diferențiate în România în funcție de locul unde trăiești, iar disparitățile sunt structurate pe patru dimensiuni principale: mediul rezidențial, concentrarea rezidențială, accesul la servicii și infrastructură, domeniul/sectorul de ocupare.

Aceste dimensiuni analizate în raport cu domeniile educație, sănătate, consum, relații sociale configurează cadrul de analiză a inegalității de dezvoltare socială manifestate la nivel regional și local.

Mediul de rezidență, poziționarea față de orașele mari/reședință de județ, mărimea localității, pe de o parte, gradul și tipul de ocupare, pe de altă parte, reprezintă elementele principale ce configurează profiluri diferențiate ale dezvoltării locale.

Localitățile mici diferă între ele nu doar prin nivelul, ci și prin tipul dezvoltării. Banca Mondială propune un indice al dezvoltării umane locale (LHDI), construit pe baza a șase indicatori. Acest indice este utilizat în vederea poziționării și diferențierii satelor și orașelor mici din România, din perspectiva dezvoltării umane locale. Din perspectiva acestui model de măsurare, satele/orașele mici se poziționează în

cinci categorii, pornind de la *nivelul cel mai scăzut de dezvoltare*, până la nivelul dezvoltării comprehensive.

Acest nivel superior de dezvoltare presupune "stocuri ridicate pe toate cele cinci dimensiuni ale capitalului comunitar (educație, locuire, ocupare, vârstă de muncă și experiența cu mobilitatea), în context național" (Teșliuc, Grigoraș, Stănculescu, coord. 2016, p. 159)

Modalitățile de răspuns la schimbarea socială accelerată a perioadei postcomunistă au fost configurate, într-un spațiu al *posibilului acțional*, de oportunitățile și constrângerile ce definesc profilurile diferențiate ale dezvoltării locale.

O alternativă la restructurarea industriei, accesată de o parte importantă a locuitorilor mediului rural a fost "întoarcerea la tradiție" (Stzompka, 1999), prin practicarea agriculturii de (semi)subzistență.

Datele colectate în cadrul unui proiect postdoctoral, derulat între 2013-2015 relevă avantajul comparativ al celor ce au avut posibilitatea accesării alternativei ocupării în agricultură în propria gospodărie, în raport cu cei care nu au avut această oportunitate, la momentul închiderii minelor din Valea Jiului.

Opțiunea ocupării în agricultură, pe propriul teren/în propria gospodărie a fost posibilă acolo unde oamenii au avut pământ și posibilitatea de a crește animale, dar a presupus, în cele mai multe cazuri, experiența anterioară în activități agricole. Închiderea obiectivelor industriale mari, ce concentrau și o mare parte a forței de muncă rurale, a generat o astfel de opțiune oarecum firească, în familiile în care munca în agricultură reprezenta, oricum, o sursă de venit complementară și o activitate ce avea o anumită continuitate (Preotesi, 2015).

Dacă la nivel individual/familial această alternativă a reprezentat o supapă de supraviețuire, la nivel comunitar, prevalența acestui tip de agricultură de subzistență și semisubzistență (ce presupune și vânzare de produse ale muncii în propria gospodărie), reprezintă, conform modelului de măsurare a dezvoltării locale amintit, un indicator al subdezvoltării.

Subdezvoltarea locală se suprapune, până la un punct, cu sărăcia comunitară. În zonele rurale unde condițiile de mediu, geografice și caracteristicile economice locale, nu oferă premise favorabile unei activități agricole de succes, iar munca în propria gospodărie nu reușește să asigure, decât, cel mult, parțial, necesitățile traiului zilnic al familiei, în lipsa unei oferte adecvate de locuri de muncă, la nivel local, alternativele sunt munca cu ziua și accesarea beneficiilor sociale. Prevalența unor astfel de situații este proprie comunităților foarte sărace, ce reprezintă o categorie oarecum omogenă a subdezvoltării ruralului românesc, cumulând, în ponderi diferite, caracteristici diverse ale subdezvoltării, precum cvasiinexistența locurilor de muncă pe plan local și în zonele adiacente și o majoritate a populației dependentă de ajutoare sociale.

Gradul scăzut de dezvoltare locală, reflectat de stocul redus de educație, ponderea scăzută a salariaților și prevalența activității agricole reprezintă, însă, și caracteristici ale unor localități care nu sunt, în mod necesar, sărace și în care nivelul de viață nu este, neapărat, unul foarte scăzut.

În analiza subdezvoltării, perspectiva este una focalizată pe dinamica viitoare a situației și vizează identificarea factorilor și mecanismelor ce frânează sau favorizează dezvoltarea locală. Chiar dacă majoritatea populației poate avea, la un moment dat, un nivel decent de viață, din perspectiva veniturilor, transferul de la bunăstarea individuală, la cea comunitară, nu se face automat, iar dezvoltarea locală este un proces a cărui eficiență depinde de funcționarea unor astfel de mecanisme sociale comunitare¹.

Selectarea Abrudului, drept caz exemplar pentru analiza pe care o propun are și o determinare practică, ce ține de disponibilitatea și completitudinea datelor colectate. În cadrul proiectelor pe tema dezvoltării locale la care am participat în ultimii doi ani, Abrudul este localitatea în care am avut oportunitatea de a culege date calitative și cantitative, atât în cadrul proiectului Academiei Române, amintit, cât și în demersul de realizare a studiului de fundamentare a Strategiei de dezvoltare locală a orașului Abrud.

Rezultatele cercetării. Studiu de caz, Abrud

Abrudul este un oraș în județul Alba, format din localitățile componente Abrud (reședința), Abrud-Sat, Gura Cornei și Soharu. Orașul se află la 65 de km de municipiul reședință de județ, Alba Iulia. Populația orașului se află într-un proces continuu de scădere. După ce în 1992 s-a înregistrat numărul maxim al populației orașului - 6792 de locuitori - populația orașului scade cu 366 de persoane până în 2011, iar scăderea se accentuează în ultimii zece ani.

În contextul orașelor din zona Munților Apuseni, scăderea populației reprezintă o caracteristică a tuturor orașelor din zonă. În timp ce, în ceea ce privește scăderea absolută, valorile sunt apropiate, ca pondere, scăderea este mai importantă în Baia de Arieș și mai puțin accentuată în Zlatna.

¹ Analiză dezvoltată în Preotesi, 2020

Având în vedere faptul că toate aceste orașe sunt orașe mici, sub 10.000 de locuitori, această scădere accentuată a populației poate avea un impact important asupra dezvoltării locale.

Tabelul 1. Evoluția populației după domiciliu la 1 iulie, date INSEE

Oraș	Anul 2002	Anul 2011	Anul 2020
ABRUD	6198	5832	5248
BAIA DE ARIEȘ	4956	4402	3806
CÂMPENI	8757	8095	7272
ZLATNA	8940	8314	7882

Pe lângă scăderea demografică, un alt aspect demografic important este evoluția structurii pe vârste a populației. Cel mai relevant indicator demografic, din perspectivă economică, la nivelul unei țări, este procentul persoanelor vârstnice în total populație.

Demografii consideră că o rată mai mare de 17% a persoanelor peste 65 de ani arată declanșarea procesului de îmbătrânire demografică, un proces structural, care de regulă, este ireversibil.

La nivel de țară, România avea la 1 ianuarie 2020 o rată de îmbătrânire demografică calculată la populația după domiciliu de 16,9%. La nivel european, pentru comparație se ia în calcul rata de îmbătrânire demografică după rezidență. În România rata era la 1 ianuarie 2020, de 18,94% (INS, TEMPO, 2021).

Analiza evoluției numărului persoanelor vârstnice ne arată o creștere substanțială, în ultimii 10 ani, atât în valoare absolută, cât și, în ceea ce privește ponderea acestei grupe de vârstă în populație.

La nivelul populației orașului Abrud ratele de îmbătrânire calculate la 1 ianuarie după domiciliu au evoluat astfel: 13,35% în 2015 și 16,93% în 2020.

După cum atrage atenția Lucian Marina (Preotesi, Marina, 2021, p.23), rata reală a îmbătrânirii demografice este corect să fie raportată la populația rezidentă și nu la cea calculată după domiciliu.

Rata de îmbătrânire demografică la cei rămași acasă, ne-migranți și rezidenți, estimată pentru 1 ianuarie 2020 este de 24,11% (idem).

Problema îmbătrânirii populației este una importantă din perspectiva dezvoltării locale și a fost identificată, ca atare, atât de reprezentanții instituționali, cât și de reprezentanții ai tuturor grupurilor de populație intervievați în cadrul celor două valuri de colectare a datelor la nivelul orașului Abrud.

În Abrud nici o gospodărie nu este racordată la rețeaua de gaz, iar 80% dintre gospodăriile sunt racordate la rețeaua de apă publică în locuințe. Ponderea populației salariate este una ridicată, în context zonal, iar ponderea persoanelor beneficiare de VMG la total populație este printre cele mai scăzute (1%).

Ponderea ridicată a salariaților în populație, stocul relativ ridicat de educație și cvasiinexistența unor zone considerate marginalizate conform metodologiei Atlasului zonelor rurale marginalizate, precum și ponderea redusă a beneficiarilor de VMG reprezintă argumente care susțin poziționarea acestui oraș în categoria localităților cu dezvoltare comprehensivă-indicele LHDI, conform sursei citate mai sus.

Analiza secundară de date și analiza datelor colectate la nivel local oferă însă o perspectivă complementară asupra gradului de dezvoltare locală¹.

Orașul Abrud face parte din categoria orașelor foarte mici (sub 10.000 de locuitori) și are un profil economic dual. Orașul se găsește într-o fostă zonă monoindustrială, unde mineritul a reprezentat, în mod tradițional, una dintre activitățile de bază ale populației.

Pe de altă parte, deși Abrudul are statutul de oraș, autoritățile locale estimează că în jur de o cincime dintre locuitori sunt ocupați în agricultură, aceasta fiind o sursă importantă de venit pentru o bună parte a acestora (estimarea este, între 20-50%). Creșterea animalelor continuă să reprezinte una dintre activitățile de bază ale acestei localități urbane. Condițiile favorabile de mediu și experiența în creșterea animalelor a populației, în mare parte rurală - fenomen accentuat prin includerea unor foste sate aparținătoare, ca actuale "străzi pe dealuri" ale orașului (cf. unuia dintre reprezentanții instituționali intervievați) configurează un context local ce favorizează perpetuarea acestui tip de activitate economică aducătoare de venit.

Impactul generat de măsurile de sprijin adresate fermierilor, fie ei deținători de animale sau/și de terenuri agricole, în cazul Abrudului, fânețe este, ca și în alte cazuri similare unde se practică agricultura

¹ Date colectate în cadrul proiectului Tipologii ale subdezvoltării în localitățile rurale și orașele mici din România (ale cărui rezultate preliminare au fost prezentate sintetic în (Preotesi, Tomescu, 2020), respectiv, proiectul elaborării Studiului de fundamentare a Strategiei de dezvoltare locală a orașului Abrud.

de semisubzistență, unul ce poate fi considerat pozitiv, la nivel individual, dar, prin încurajarea unor activități slab productive și slab fiscalizate, efectul poate fi, mai degrabă negativ, asupra dezvoltării locale. Pentru crescătorii de animale din Abrud, subvenția pare a reprezenta, mai degrabă, un scop în sine, decât un mijloc spre a își spori eficiența activității.

Deși munca în străinătate a reprezentat și reprezintă o supapă de supraviețuire în condițiile precarității ofertei locale de locuri de muncă, chiar dacă este prezentată drept foarte puțin probabilă, alternativa viabilă este considerată revigorarea activității minere din zonă.

Conform reprezentanților autorității publice locale, după închiderea minei de la Roșia Montană, în 2006, în prezent, în minerit, mai lucrează 500 de angajați la Combinatul Cuprumin, la Roșia Poieni. Dintre aceștia, doar în jur de o treime sunt din Abrud.

Singura investiție locală mai importantă, generatoare de locuri de muncă este o filială a fabricii de componente auto Autolive-componente auto. Din 2015, aici sunt angajați 500 de oameni din toată zona. Din Abrud provin mai puțin de jumătate dintre angajați, în total, la această firmă și la Filatură sunt în jur de 300 de salariați din oraș.

În condițiile în care oferta salarială este în jurul salariului minim pe economie, "*mulți din Abrud doresc salarii mai mari, se duc prin străinătate-Germania, Italia, Spania*" (reprezentant autoritate publică locală).

Estimarea reprezentanților instituționali este că dintre cele în jur de 2000 de persoane de vârstă activă din Abrud, jumătate sunt salariați și în fiecare gospodărie de persoane de vârstă activă, există cel puțin o persoană angajată.

O parte dintre cei 2300 de pensionari, cei care au lucrat în minerit și, în special, în subteran au pensii de un nivel semnificativ mai mare decât pensia medie, dar și comparativ cu salariul mediu al zonei.

Deși, comparativ cu localitățile rurale și orașele mici din România, atât ponderea salariaților în populația ocupată, cât și stocul de educație, sunt la un nivel relativ ridicat, diferențele față de zonele urbane dezvoltate sunt unele semnificative. Distanța mare față de reședința de județ, ponderea mare în economia surselor de venit a unei agriculturi slab eficiente, realizată în ferme individuale mici și foarte mici, restructurarea mineritului, migrația semnificativă a tinerilor către orașele mari și lipsa de alternative ocupaționale a celor rămași aici, cvasiinexistența serviciilor sociale locale, reprezintă premise mai degrabă nefavorabile dezvoltării locale.

Rezultatele analizei datelor cantitative

Aspecte metodologice

Abordarea cantitativă a presupus aplicarea unui număr de minimum 100 de chestionare pe un eșantion ce reflectă structura categoriilor de respondenți selectate prin segmentarea populației, respectiv, a reprezentanților instituționali. Eșantionul de 100 de persoane, deși nu este unul reprezentativ din punct de vedere statistic, poate oferi informație relevantă privitor la problemele manifeste identificate la nivel local, precum și privitor la soluțiile identificate.

Anchetele pe bază de chestionar, utilizând eșantioane de disponibilitate de minimum 100 de respondenți pot produce rapid informație utilă în ce privește ierarhizarea unor preferințe punctuale, cum ar fi reprezentarea asupra principalelor probleme ale comunității.

În astfel de cazuri chestionarele presupunând, fie alegeri multiple, fie întrebări deschise, fie întrebări factuale referitoare la localitate, aduc ușor informație interesantă și interpretabilă. Spre exemplu, la întrebările cu alegeri multiple, variantele ce atrag consensul a peste 40-50% dintre respondenți pot fi considerate *probleme cheie* pentru localitate. Investigarea lor suplimentară trebuie făcută însă în relație cu datele colectate prin metode calitative sau provenite din statistici agregate la nivelul comunității (Voicu, Preotesi ș.a., 2010).

Analiza datelor s-a realizat în mai multe etape. După ce s-a realizat identificarea și cuantificarea priorităților, operaționalizate prin importanța acordată problemelor locale identificate, s-au calculat indicatorii de prioritate ai fiecărei probleme/grup vulnerabil. În acest scop s-au folosit 3 indicatori statistici:

Indicele mediu de prioritate (media scorurilor), **Indicele de conștientizare a problemicii** (procentul de persoane care au identificat-o) și **Indicele de omogenitate a alegerii priorităților** (abaterea standard a scorurilor pe priorități).

Alegerea acestor trei indici este explicitată, pe larg, de Lucian Marina, în studiul de fundamentare a Strategiei de dezvoltare a orașului Abrud (Preotesi, Marina, 2021, p.34). Pe scurt:

Indicele mediu de prioritate este relevant pentru a vedea intensitatea cu care este prioritizată în

populație problema respectivă, *indicele de conștientizare* pentru a vedea, ce procent de persoane indiferent de prioritate indică o anumită problemă și *indicele de omogenitate* pentru a vedea ce acord există în prioritizare pentru un anumit scor de prioritate al problematicii.

În analiza pe care o propun, relevant este indicele de prioritate, media scorurilor principalelor trei probleme identificate de respondenții la chestionar. Acestea sunt, în ordine: problema **lipsei locurilor de muncă, sărăcia**, respectiv, problema **îmbătrânirii populației**.

Analiza datelor colectate prin ancheta pe bază de chestionar a relevat aceste trei probleme identificate cu frecvență foarte mare, ce pot fi considerate probleme manifeste, evaluate ca fiind foarte importante.

Rezultatele analizei datelor calitative

Abordarea în colectarea datelor calitative a fost una, preponderent dinamică, focalizată pe factori, procese și mecanisme de dezvoltare locală, într-o măsură mai mare decât pe evaluări ale situației actuale și soluții corelative, preponderent adresate în ancheta pe bază de chestionar.

Analiza datelor calitative a presupus o abordare a datelor culese dintr-o astfel de perspectivă dinamică, suprapusă peste obiectivul pragmatic de a identifica percepțiile celor intervievați după modelul analizei SWOT: *puncte tari, puncte slabe, oportunități, riscuri*.

Sinteza datelor calitative prezentate în cele ce urmează își propune identificarea elementelor ce definesc profilul local și care, pe de o parte, potențează influența factorilor structurali ai dezvoltării, pe de altă parte, configurează premisele implicării actorilor sociali și instituționali în demersul dezvoltării locale proiectate.

Paleta problemelor locale identificate de respondenți a fost una semnificativ mai diversificată comparativ cu cele identificate prin ancheta pe bază de chestionar și oferă elemente consistente în conturarea profilului socioeconomic local.

Pe de altă parte, obiectivele abordării calitative au fost diferite de cele ale abordării cantitative. În timp ce ancheta pe bază de chestionar a revelat importanța percepută a problemelor locale din perspectiva ponderii/frecvenței identificării lor, datele calitative oferă premisele explicației factorilor și mecanismelor ce generează și perpetuează aceste probleme.

Între problemele locale identificate de respondenți, câteva apar în toate interviurile de grup:

-problema exodului de tineri, prin migrație externă dar, mai ales, internă, având drept efect îmbătrânirea populației;

-problema locurilor de muncă, corelată cu cea a lipsei investitorilor, din perspectiva ofertei, cu precădere a ofertei pentru tineri, dar și a precarității ofertei, atât ca număr de persoane care ar dori să se angajeze, cât și ca adecvare a profilului lor profesional și educațional la aceste oferte de locuri de muncă;

-anumite probleme legate de infrastructură: problema lipsei alternativelor la încălzirea cu lemne (și prețul acestora, din ce în ce mai mare), problema degradării clădirilor din centrul istoric și cea a imaginii dezolante a zonei de blocuri a orașului;

-problema lipsei spațiilor de joacă pentru copii și a spațiilor publice de socializare pentru tineri - parcuri, terenuri de sport, săli de fitness, etc. (interviu de grup, tineri);

Cu o frecvență mai mică, apar probleme precum curățenia orașului, lipsa parcarilor, problema traficului de tranzit, care a ajuns la un volum neadecvat drumurilor înguste din oraș.

Problemele structurale, precum îmbătrânirea populației și dezechilibrele pieței locale a forței de muncă sunt probleme cauzale, ce generează alte probleme, ce le agravează pe primele, într-o spirală a subdezvoltării locale. Precaritatea ofertei de forță de muncă calificată, alături de elemente ce definesc un context local defavorabil pentru investitori (precum conectivitatea redusă cu sistemele de transport feroviar și aerian), definesc o situație puțin atractivă pentru investitorii importanți.

Oferta antreprenorială locală, deși importantă din punct de vedere al numărului de firme, este una modestă din punct de vedere al resurselor disponibile și a capitalului investit și puțin atractivă din punct de vedere al ofertei salariale din perspectiva cererii de forță de muncă locală.

”Acest proces de cauzalitate circulară poate fi oprit doar printr-o schimbare de paradigmă în dezvoltarea locală. Elementul cheie într-un asemenea demers de schimbare socială îl reprezintă capitalul uman. Creșterea stocului de educație, la nivel local reprezintă un demers ce vizează două direcții de acțiune simultane:

-creșterea calității educației;

-creșterea oportunităților locale de dezvoltare și reconfigurarea unui cadru socioeconomic local ce oferă premisele unei calități bune a vieții.

Ținta unui asemenea demers complex este creșterea numărului de persoane cu educație superioară,

coroborat cu scăderea ratei migrației persoanelor cu educație peste medie” (Preotesi, Marina, 2021, p.56).

Așadar, un factor important ce poate sprijini dezvoltarea locală este creșterea volumului capitalului uman, operaționalizat prin stocul de educație. Pentru a fi eficient, însă, demersul de dezvoltare locală trebuie să fie internalizat de populație, iar direcțiile principale de acțiune trebuie să întrunească consensul tuturor categoriilor principale ale populației.

Coeziunea socială presupune însă și asumarea unei identități (locale comune). Analiza datelor calitative relevă însă existența mai multor identități locale. Această suprapunere a unor elemente identitare, integrate și asimilate istoric, definește în prezent, specificul Abrudului.

Multiculturalismul, și istoria bogată a orașului și mărturiile sale prezente încă în zona lui centrală, pe de o parte, tradiția minieră, pe de altă parte, reprezintă cele două repere ce definesc acest specific al Abrudului.

În Abrud exista tradiția de oras minier, dar exista și o tradiție meșteșugărească, dar și elemente ce definesc o istorie a consumului cultural de elită. Înainte de a deveni un oraș monoindustrial, Abrudul era *”un oras de proprietari de mine, orașul în care se schimba aurul, dar era și un oraș ce avea casino, fanfara, o viață culturală elevată”* (interviu de grup, oameni de afaceri).

Tinerii completează profilul de *”mic oraș vechi, din inima munților Apuseni, ce exista din antichitate”*, cu elemente de culoare: *”oamenii sunt faini”*, *”Abrudul este Amsterdam-ul Apusenilor”*, sau prin valorizarea comparativă a unor aspecte punctuale: *”liceul este unul dintre liceele bune din zonă”*.

Fermierii și, într-o oarecare măsură, pensionarii, valorizează tradiții, mai degrabă rurale, precum cea a creșterii animalelor.

O abordare ce poate fi apreciată drept consensuală s-a înregistrat, indiferent de elementele identitate asumate, în privința valorificării aspectelor ce definesc specificul local. Între puținele oportunități locale de dezvoltare identificate de respondenți, câteva elemente ale specificului local apar, în mod recurent, drept oportunități ce pot fi valorificate în dezvoltarea activității turistice. Majoritatea respondenților consideră că orașul are potențial turistic, dar acest potențial nu este exploatat.

Aceste oportunități sunt relaționate cu modele alternative de dezvoltare a turismului în localitate. Între aceste tipuri de turism au fost identificate:

- *agroturismul*, prin valorificarea oportunităților oferite de cadrul natural, dar și de producția *”fermelor de pe dealuri”*;

- *turismul cultural*, prin valorificarea unor obiective turistice, precum biserica catolică și alte clădiri în stil gotic și romanic, fresce, case particulare vechi, chiar și din secolul XV;

- *turismul industrial*, prin valorificarea tradiției miniere a localității.

Turismul în localitate se află într-un stadiu considerat a fi unul incipient, fază în care e nevoie de exemplul unor afaceri de succes în acest domeniu

Concluzii

În această lucrare am pornit de la valorificarea rezultatelor a trei proiecte derulate în ultimii trei ani, ce și-au propus să analizeze modul în care anumite caracteristici ce descriu contextul local potențiază influența *factorilor structurali ai dezvoltării* în procesul dezvoltării locale.

Integrarea rezultatelor celor trei proiecte amintite s-a focalizat pe analiza unui caz considerat exemplar, în contextul cercetării propuse, un oraș mic din zona Munților Apuseni, Abrud, din județul Alba.

O parte dintre elementele de context local, precum distanța mare până la primul oraș important, conectivitatea feroviară și aeriană reduse, conectivitatea energetică redusă prin lipsa accesului la rețeaua de gaze naturale, reprezintă elemente ce configurează premise nefavorabile ale dezvoltării locale.

O altă categorie de factori vizează istoria recentă a localității și a zonei, circumscrisă de transformările economice și sociale, la nivel macroeconomic și societal. Efectele acestor transformări ale istoriei recente se suprapun însă, peste valurile de transformări ale istoriei unei localități vechi și încărcate de istorie, precum este Abrudul. Efectele transformărilor au fost resimțite diferit de diverse grupuri sociale, iar segmentarea populației se reflectă și în segmentarea memoriei colective și a identităților asumate. Suprapunerea unor elemente identitare, integrate și asimilate istoric, definește în prezent, specificul Abrudului.

Valoarea adăugată a analizei prezentate sintetic în această lucrare vizează identificarea factorilor și mecanismelor ce pot fi angrenate într-un demers de dezvoltare locală proiectată, pentru comunitate, validat, dar și sprijinit de comunitatea locală. Maximizarea valorificării elementelor ce definesc specificul local, pornind de la cadrul natural și activitățile tradiționale, până la valorificarea patrimoniului cultural și a

capitalului uman local reprezintă obiectivul comun ce poate cataliza interesul și implicarea actorilor sociali și instituționali locali, într-un astfel de demers.

Valorificarea integrată a caracteristicilor de context local implică atât factorii favorizanți ai dezvoltării, precum spiritul antreprenorial, ponderea încă importantă a salariaților în populația de vârstă activă, dar și factorii ce pot frâna dezvoltarea locală, precum menținerea unei părți relativ importante a populației ocupate în activități tradiționale, slab eficiente, precum agricultura de subzistență și semisubzistență. Implicarea comunității în identificarea unor oportunități de dezvoltare, precum cea a unui mod de turism alternativ turismului de masă, alternativă ce combină agroturismul cu turismul cultural, poate scoate orașul din spirala sudezvoltării și, prin creșterea coeziunii sociale, poate genera premisele dezvoltării, prin valorificarea eficientă a potențialului local.

Bibliografie

1. Aligică, P, Dabu, A, 2003. „Land Reform and Agricultural Reform Policies in Romania’s Transition to the Market Economy: Overview and Assessment”. *Eastern European Economics* 41(5):49–69.
2. Bell, M. 1992. „*The Fruit of Difference: The Rural-Urban Continuum as a System of Identity*”. *Rural Sociology* 57(1):65–82.
3. Bíró, Boróka, J.. 2015. „*Regional Absorption of Common Agricultural Policy’s Rural Development Funds Targeted for Semi-Subsistence Farms in Romania in the 2007 - 2013 Programming Period*”. *Romanian Review of Regional Studies* XI(1):69–76.
4. Ciutacu, C, Chivu, L., și Vasile, A.,J., 2015. „*Similarities and Dissimilarities between the EU Agricultural and Rural Development Model and Romanian Agriculture. Challenges and Perspectives*”. *Land Use Policy* 44:169–76.
5. Dachin, A, 2008. „*Rural Development - A basic condition for narrowing regional disparities in Romania*”. *Romanian Journal of Regional Science* 2(2):106–17.
6. Davidova, Sophia. 2011. „*Semi-Subsistence Farming: An Elusive Concept Posing Thorny Policy Questions*”. *Journal of Agricultural Economics* 62(3):503–24.
7. Feher, A., Goșa, V, Raicov, M, Haranguș, D, Condea, B., 2017. „*Convergence of Romanian and Europe Union agriculture – evolution and prospective assessment*”. *Land Use Policy* 67:670–78.
8. Fredriksson, L, Alastair, B, Davidova, S, Gorton, M, Traikova, D, 2017. „*The commercialisation of subsistence farms: Evidence from the new member states of the EU*”. *Land Use Policy* 60:37–47.
9. Halfacree, K. 2009. „*Urban-rural continuum*”. În: *International Encyclopedia of Human Geography*, Kitchin, R, Thrift, N, ed., Elsevier Science: 119–24.
10. Kerekes, K, Pakucs, B, Szöcs, E, Veres, E, Vincze, M, 2010. *Dezvoltare rurală. Ocuparea forței de muncă în mediul rural*. Cluj-Napoca: Accent.
11. Mathijs, E, Nivelin N, 2004. „*Subsistence Farming in Central and Eastern Europe : Empirical Evidence from Albania, Bulgaria, Hungary, and Romania*”. *Eastern European Economics* 42(6):72–89.
12. Mihalache, F, *Mediul rural între 1990 și 2020. Transformări și decalaje*. Editura Presa Universitară Clujeană, 2020
13. MMJS, 2019, *Analiza-diagnostic privind incluziunea socială și situația grupurilor vulnerabile în România*, p.145, disponibil la: http://mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMJS/2019Analiza_diagnostic_privind_incluziunea_soc_ial.pdf
14. Preotesi, M, 2013. „*Mecanisme și factori ai subdezvoltării comunităților. O analiză în mediul rural românesc*”: *Sociologie Românească* 11(4):75–89.
15. Preotesi, M, 2009, *Reprezentarea socială a statului- factor structurant al strategiilor de răspuns la provocările mediului. O analiză în mediul rural românesc*, Anuarul Universitatii Petre Andrei, Editura Universității Petre Andrei, Iași: 487-513
16. Preotesi, M, *Factori stimulativi/blocanți ai inovației sociale în mediul rural românesc. Studiu de caz: comuna Bughea de Sus, jud. Argeș*”, *Calitatea Vieții*, nr.1-2/2009
17. Preotesi, M, 2008, *Contexte locale de furnizare a bunăstării și încrederea interpersonală și instituțională. O analiză în mediul rural românesc*, *Calitatea Vieții* nr.1-2 / 2008
18. Preotesi, M, Tomescu, C, Anghel, I, 2020, *Tipologii ale subdezvoltării și marginalizării în localitățile rurale și orașele mici din România*, Raport de cercetare intermediar, Academia Română

19. Preotesi, M, Tomescu, C, 2020. A preliminary analysis of the results in the project ‘Typologies of underdevelopment and marginalization in rural localities and small towns in Romania’, Journal of Community Positive Practices, XX(3) 2020, 3-20.
20. Preotesi, M, 2015, *Dezindustrializare și subdezvoltare în tranziția românească. Strategii individuale/ colective/ politici de răspuns. Studiu de caz: Valea Jiului*, (manuscris).
21. Preotesi, M, 2020. *Analiza impactului diferențiat al dinamicii bunăstării individuale asupra dezvoltării locale în ruralul românesc. O analiză în câteva localități rurale și orașe mici din zone montane și submontane.*
22. Preotesi, M., Marina, L., 2021, Studiu de fundamentare a Strategiei de dezvoltare locală a orașului Abrud, document programatic al Primăriei Abrud
23. Rostow W W. 1959. *The Stages of Economic Growth*, The Economic History Review, New Series, Vol. 12, No. 1 (1959): 1-16, Blackwell Publishing on behalf of the Economic History Society, disponibil la https://www.ufjf.br/oliveira_junior/files/2009/06/rostow.pdf
24. Sandu, D, 1999. Dezvoltare și sărăcie în satele României, Revista Sociologie Românească, nr. 4/1999, 117-138
25. Sandu, D, 1999. *Spațiul social al tranziției*, Iași: Polirom.
26. Sandu, D, 2011, *Social Disparities in the Regional Development and Policies of Romania”. International Review of Social Research* 1(1):1–30.
27. Teșliuc, E. Grigoraș, V., Stănculescu, M., coord. 2016, *Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România*, Banca Mondială
28. Voicu, B., Preotesi, M., Petrescu, C., Arpinte, D., Tomescu, C., 2010, *Note de cercetare asupra comunităților rurale din România de astăzi*, Sociologie Românească, nr.2/2010

Proiecte

1. Grantul de cercetare Nr. GAR-UM-2019-XI-5.6-7/ 15.10.2019, cu denumirea Tipologii ale subdezvoltării și marginalizării în localitățile rurale și orașele mici din România (MARGINALRURAL), grant realizat cu sprijin financiar din Fondul Recurent al Donatorilor, aflat la dispoziția Academiei Române și gestionat prin Fundația „PATRIMONIU” GAR-UM-2019.
2. Tema de cercetare *România 1989-2019: politici sociale și opțiuni strategice*, coord. Acad. Cătălin Zamfir, Iulian Stănescu, ICCV, Academia Română, 2020
3. Elaborarea studiului de fundamentare a Strategiei locale de dezvoltare a orașului Abrud, Beneficiar Primăria Abrud, 2021